

ПЛЕТИВОТО КАТО КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКА ЦЕННОСТ И АКТУАЛНОСТ

Боряна Георгиева Георгиева, гл. ас. д-р инж., Технически университет-София

Резюме: Докладът описва плетивото в кратка ретроспекция и като символ на непреходността на плетените изделия във времето. Засяга спецификите на плетените изделия от гледна точка на традиция, актуалност, потребителско изживяване. Анализира се и съвременното приложение на текстилните изделия в ежедневието и бита.

Ключови думи: плетене, традиция, непреходност, модерност

Abstract: This report describes knitting in brief flashbacks and as a symbol of the continuity of knitwear over time. It touches on the specifics of knit products in terms of tradition, relevance, and user experience. The contemporary application of textile products in everyday life and lifestyle is also analyzed.

Key words: knitting, tradition, continuity, modernity

По своята същност плетенето е процес на изработване на тъкан или готово изделие с помощта на прежда и игли. Този процес е бил познат на човечеството още от древни времена. Предполага се, че най-старите трикотажни изделия, открити в региона на Стария свят, датират от IV-V в. Сл. Хр., а в Новия свят – от III в. Сл. Христа. Споменатите находки свидетелстват за силно развита техника на плетене, използване на шаблони, избор на цвят, а се предполага че периодът на по-ранното развитие на този метод на създаване на тъкани и облекла е бил много дълъг. [5]

Производството на плетени изделия, включително ръчните (hand-made), само по себе си е едно от първите индустриални производства. Още от дълбока древност, та чак до наши дни, макар и на приливи и отливи, плетените изделия са винаги модерни. В момента се наблюдава тенденция на завишено търсене на плетени текстилни изделия, тъй като те най-лесно и бързо дават възможност за персонализирането на продукта, което се търси все-по често от съвременните потребители. Жизненият цикъл на изделията е много дълъг, тъй като към плетивата, особено ръчните, потребителят има специално отношение, полага грижи за него. Hand-made изделията са по-скъпи от машинно произведените и изработката им отнема повече технологично време, но търсенето и предлагането на такива продукти е с нарастваща тенденция, тъй като има сантиментален момент. Това допринася за повишаване на потребителското изживяване при носенето или ползването на плетени изделия.

В този смисъл, не би било преувеличено да се каже, че плетените изделия на симбиоза между традиция и модерност и предизвикват усещания за комфорт и уют. Те са от тези продукти, които запазват по-дълго време интереса на потребителите, има възможност да бъдат произвеждани на ръка, в малки серии и със средствата на масовото производство. Но в контекста на запазване на традициите и културно-историческото наследство е интересен въпросът относно специфичните качества, които се извяват в изделията, изплетени на ръка или произведени в малки серии. [3]

Плетените изделия са и своеобразен мост между поколенията, тъй като по-старите хора предават знания и умения на по-младите и така се запазват културните традиции. Често пъти в плетивата се вплитат и фолклорни елементи, които определят и характерен за изделието стил. (фиг. 1) Това ги прави много лесно разпознаваеми и привнася допълнителна нотка на персонализация. Много добър пример за тази симбиоза на традиция и модерност са продуктите на българската марка Шевица (<https://shevitzza.eu/>).

Вплитането на фолклорни мотиви в плетените изделия предполага стилизиране на образите и прилагане на различни композиционни принципи, които се използват за направата на изделието. Поради спецификите на технологиите, възможностите на машините и

производствените ограничения при машинната изработка се налага допълнително опростяване на елементите. [1]

Плетените изделия са много разнообразни и макар и да може да се направи класификация според основното им предназначение, тяхната пластичност позволява да се трансформират (особено шаловете), което води до възможност за различни начини на носене (обличане) в различни ситуации.

Освен за направата на облекла и аксесоари за носене, плетени изделия от дълги години се използват и в бита. Плетените покривки (дантелите) са традиционна украса на домовете. В днешно време се търсят и предпочитат и плетени одеяла, особено за бебета и малки деца. Ръчно плетените бебешки дрешки са част от родовата история и се предават през поколенията. Те продължават да имат своето запазено място при обличането на бебетата и малките деца, въпреки многообразието от трикотажни дрехи на пазара, поради високия емоционален заряд, който носят.

Друго, съвременно приложение на плетивата се забелязва в последните няколко години при производството на плетени акценти в различни стоки за бита. Така например, много популярни са плетените дрешки за чаши за кафе (фиг. 2), защото чрез тях може да се постигне много бърза и лесна персонализация на масово произвеждан продукт. Освен това, плетивото има и защитна функция, тъй като от една страна предпазва потребителя от изгаряне при хващане на нагорещения порцелан, а от друга – запазва течността топла по-дълго време.

Освен „обличането” на съдове, което води до привнасяне на веселие и персонализирани цветни акценти, много оригинално приложение на плетивата са „облеклата” за мобилни устройства (фиг. 3), които са неделима част от живота на съвременното консуматорско общество.

С направата на „дрехи” за съдове и други продукти от ежедневието се постига и умишлено подчертана еkleктика. Отразяват се съвременните и актуални тенденции във формоизграждането в контекста на материалите и в създаването на тесни връзки между минало и настояще.[2]

Чрез плетени аксесоари за битови предмети за ежедневно ползване или декорация много лесно се създава различна атмосфера или стилово оформление на интериора (фиг. 4). Така могат да се използват и скриват и стари, но удобни за ползване продукти, което е съвсем в духа на устойчивия дизайн, който е едно от най-новите направления в дизайна. Освен това, така може да се сменят цветовите акценти, което също води до промяна на атмосферата, настроението и цялостното изживяване.

В забързаното ежедневие малко хора отделят време за размисъл върху осъзнаването на факта, че цветовете могат да бъдат свързващи нишки между различните дейности, които се изпълняват в дома, на работното място и местата за отдих и забавление. Така че със смяната на цветовите акценти и комбинации, дори само от естетическа гледна точка, се създават динамични композиции с цветни обекти в ежедневната среда. Тези хармонични динамични композиции от цветове са лесни и удобни за ползване за определени периоди от време и на конкретни места в непосредствена ежедневна среда. [4]

Литература:

- 1 Георгиева-Гущанова Б., Композиционни решения в българските народни шевици и възможностите за приложението им в съвременното облекло, IV научна конференция с международно участие „Съвременни технологии в културно-историческото наследство” 2016, ТУ-София, Сборник доклади Том IV, стр. 132-137, ISSN: 2367-6523
2. Очкова-Димитрова Е., Асамбляж на материали и търсене на връзка между минало и настояще в контекста на културно-историческото наследство, III научна конференция с международно участие „Съвременни технологии в културно-историческото наследство” 2015 г., ТУ-София, Сборник доклади Том III, стр.86-90, ISSN: 2367-6523
3. Червендинев Г., Дизайнът, като средство за запазване на традициите в условията на съвременното консуматорско общество, V научна конференция с международно участие

- „Съвременни технологии в културно-историческото наследство” 2017, ТУ-София, Сборник доклади Том V, стр. 132-137, ISSN: 2367-6523
4. Anguelova S., Coloured-object compositions, CREATE Conference, Gjøvik University College, Gjøvik, Norway, 8th-11th June 2010, pp. 16-17, ISBN: 978-82-91313-46-7
5. <http://knitting-info.ru/school/history.shtml> (посетен на 04.09.2019)

Източници на изображения:

- 1a – <https://bg.ladyfashion.info/1768-fashionable-knitted-hats-for-girls-for-the-winter-20.html> (посетен на 04.09.2019)
- 1b – <https://www.skisharki.bg/p798-fjallraven-ovik-folk-knit-sweater-w-frost-green/pol=zheni> (посетен на 04.09.2019)
- 1c – https://shevitza.eu/produkt/happy-socks-chiprovtzi_bg/ (посетен на 04.09.2019)
- 2a – <http://10fingers.bg/site/products.php?product=58102> (посетен на 04.09.2019)
- 2b – <https://jenata.org/pulover-za-chashata-s-kafe/> (посетен на 04.09.2019)
- 2c – <http://www.factorbg.com/Чашиибутилки/Плетиво-за-чаши.html> (посетен на 04.09.2019)
- 3a – <https://www.pinterest.com/dessygrig/плетени-дрехи-за-малки-и-големи/> (посетен на 04.09.2019)
- 3b – <http://10fingers.bg/site/products.php?product=68512> (посетен на 04.09.2019)
- 3c – https://lot.bg/items/pleten_i_brodiran_sin_kalaf_za_telefon_131989 (посетен на 04.09.2019)
- 4a – <https://www.grandecor.bg/коледни/топлина-и-уют-с-коледна-декора-24677/> (посетен на 04.09.2019)
- 4b – <https://handmadebase.com/bg/knitting-sipitsami-for-home-inter/> (посетен на 04.09.2019)

фиг. 1 – плетива с фолклорни мотиви

фиг. 2 – облечени керамични чаши

фиг. 3 – облекла за мобилни апарати

фиг. 4 – плетени аксесоари за бита